

Asia: VN/335/2019-OM-118

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vesilain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausuntonaan hallinto-oikeus esittää seuraavaa:

Hallituksen esityksestä ei käy selkeästi ilmi, onko kyse vain vesivoimalaitoksista, jotka tuottavat tai joilla on luvanmukainen oikeus tuottaa sähköä. Vesivoimaa voidaan kuitenkin käyttää ja on vanhastaan käytetty muun muassa jauhomyllyjen ja sahalaitosten voimalähteenä. Nämä laitokset voivat olla nollavelvoitelaitoksia. Vesilain määritelmien mukaan vesivoimalla tarkoitetaan nimenomaan sähköä tuottavaa laitosta, joista myös tässä hallituksen esityksessä on kyse. Koska vesivoimaa voidaan käyttää myös muulla tavalla kuin pelkästään sähkön tuotantoon, tulisi rajausta tuoda hallituksen esityksessä selkeämmin esille.

Hallituksen esityksessä ei ole todettu, miten menetellään siinä tapauksessa, että vesivoiman käyttöoikeus perustuu vuokrasopimukseen ja kyse on nollavelvoitelaitoksesta. On myös tiedossa patoja, joilla ei ole syytä tai toisesta haettu lupaa lainkaan tai patoja, joiden luvanhaltijasta ei ole tietoa eikä luvanhaltijaa voida selvittää. Ilmeisesti esitysmuutos ei koske näitä laitoksia, vaikka ne olisivat nollavelvoitelaitoksia.

Kalatalousvelvoitteen asettaminen saattaa olla tarpeen myös padoille, joita ei käytetä sähköenergian tuottamiseen. Kyseessä oleva säädösmuutos ei kuitenkaan koske näitä patoja, vaan niihin sovelletaan voimassa olevan vesilain säädöksiä.

Esityksen sisältökohdan mukaan tarkoitus on tukea kansallisten vaelluskalakantojen elvyttämistä. Esityksessä on arvioitu, että säädösmuutos parantaisi vaelluskalakantojen elinolosuhteita ja toisi myönteisiä vaikutuksia myös muille kalalajeille, vesiekosysteemille laajemmin ja vesiluonnon monimuotoisuudelle. Vaasan hallinto-oikeus katsoo perustelluksi, että säädösmuutoksen perusteella

määrättävän kalataloudellisen veloitteen sisältöä ei ole yksityiskohtaisesti rajattu, vaan sen sisältö voitaisiin harkita tapauskohtaisesti kussakin vesistöissä mahdollisimman tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

Hallituksen esityksessä on arvioitu, että Lupa- ja valvontavirastossa saattaisi tulla vuosittain vireille 3–4 tähän säädösmuutokseen perustuvaa asiaa. Vaasan hallinto-oikeuden mielestä on perusteltua odottaa, että määrä tulee olemaan suurempi, kun aiemmin vaikeasti hoidettavissa ollut tärkeä asia mahdollistetaan uudella vesilakiin lisättävällä säädösmuutoksella. Säädösmuutoksesta seuraa kokonaan uudentyyppisiä hakemusasioita, joihin keskeisenä kuuluu luvan pysyvyyteen, omaisuudensuojaan ja perusoikeuksiin liittyviä ratkaistavia asioita. Siten ainakin soveltamisen alkuvaiheessa on perusteltua olettaa, että päätöksiin haetaan muutosta tavanomaista enemmän. Muutoksenhaku jatkunee, kunnes ratkaisujen kautta on muodostunut uutta oikeuskäytäntöä. Tämän seurauksena on perusteltua huolehtia, että myös muutoksenhakutuomioistuimet ovat riittävästi resursoituja.

Säännöskohtaiset kannanotot:

Hallituksen esityksen vesilain säännöksen 3:21 a kolmannen momentin mukaan luvanhaltijalla on oikeus saada korvausta vesivoiman menetyksestä, jos hyöty vähentyy olennaisesti. Voimassa olevan vesilain päätökseen sisältyvien määräysten tarkistamista koskevan siirtymäsäännöksen 19:5 toisen momentin mukaan luvanhaltijalla on oikeus saada hakijalta korvaus, jos muutoksessa on kyse käyttömahdollisuuden vähäistä suuremmasta menetyksestä tai vaatia hankkeen lunastamista. Kyseistä toista momenttia ei hallituksen esityksen mukaan sovelleta lisättävän määräyksen 3:21 a mukaisessa hankkeessa. Vaasan hallinto-oikeus katsoo, että sanamuoto hyödyn olennainen vähentyminen johtaa luvanhaltijan osalta korkeampaan korvauskynnykseen kuin sanamuoto hyödyn vähäistä suurempi vähentyminen. Esityksen mukainen säännös sulkee pois myös luvanhaltijan oikeuden vaatia hankkeen lunastamista. Edellisen suhdetta nykyisen vesilain säännöksen 13:12 toisen momentin oikeuteen vaatia lunastusta olisi syytä selvittää, koska on ilmeistä, että luvanhaltija voi vaatia lunastusta kyseisen lainkohdan perusteella.

Hallituksen esityksen vesilain hakemusmenettelyä koskevan vesilain säännöksen 11:6 viimeisen virkkeen mukaan lausuntoa on pyydettävä 3:21 a §:ssä tarkoitettua hakemuksesta järjestelmävastaavalta kantaverkonhaltijalta. Sähkön siirtoa ja myyntiä harjoittavat alueellisesti ja paikallisesti myös monet muut yhtiöt ja niillä on hallinnassa merkittäviä siirtoverkkoja.

Esityksen teksti

Sivulla 60 neljännen kappaleen lopussa on seuraava epätäydellinen lause, joka tulisi korjata.

”Tämän vuoksi vesivoimalaitoksen omistussuhteille ei ole annettu säännösten soveltamisalan osalta, vaan tilanteiden erilaisuus tulee ottaa huomioon säännösten soveltamisessa.”

Lausunnon ovat valmistelleet lainoppinut hallinto-oikeustuomari Arto Hietaniemi sekä tekniikan alan hallinto-oikeustuomari Lasse Käsälä ja luonnontieteiden alan hallinto-oikeustuomari Jaakko Tuhkanen.

Ylituomari

Riikka Mäki

Mäki Riikka
Vaasan hallinto-oikeus